

НАУКОЗНАВСТВО ЯК СИСТЕМА ЗНАНЬ

І. В. БАРИШЕВСЬКА,

канд. екон. наук, доцент, доцент

кафедри фінансів, банківської справи та страхування

В.С. ЄНЧЕВА,

здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету, групи Б 4/2,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Анотація. Розглянуто і проаналізовано сутність та історію розвитку наукознавства та науки. Досліджено світовий досвід розвитку наукової діяльності та загальносвітові тенденції розвитку науки.

Ключові слова: наукознавство, наука, розвиток, тенденції, наукові дослідження

У період стрімкого розвитку і глобалізації по всьому світу вагомого значення набуває удосконалення науки, а її регрес провокує виникнення глобальних соціальних проблем.

Наукові дослідження почали все сильніше впливати на темпи економічного розвитку й, з одного боку, суспільство стало відчувати все більшу потребу в наукових знаннях, а з другого - сама наука все більшою мірою потребувала підтримки суспільства, зростання самосвідомості наукового співтовариства було поставлено на наукову основу. Даним питанням займалися такі вчені, як В.І. Вернадський, Дж. Бернал, Д. Прайс, П.Л. Капіца, Б.М. Кедров і багато інших. У надрах науки почало зароджуватись наукознавство як самостійна наукова дисципліна

Наукознавство – розділ у науці, що вивчає розвиток, структуру та динаміку наукової діяльності та її взаємодії з іншими соціальними інститутами та сферами матеріального і духовного життя людей. Ця система знань об'єднує всі існуючі науки в їх взаємозв'язку, враховуючи економічні, політичні, соціальні, культурні умови функціонування й розвитку суспільства. Наука – є процесом творчої діяльності, основною метою якої є отримання нового знання, а результат цієї діяльності – цілісна система знань, сформульованих на основі певних принципів [1].

Наука, як найвища сходинка розумового розвитку людини, є вершинним та найспецифічним досягненням людської культури. Вона передбачає процес отримання нових знань та результатів розумової діяльності, наділена суттєвими ознаками, що принципово відрізняють її від інших можливостей пізнання світу.

Систему наукових знань на основі спостережень та досліджень утворюють виявлені факти щодо певного явища – його понятійний, якісний і кількісний опис, а також емпіричні закономірності, що були встановлені шляхом аналізу [1].

Наукознавство не є сукупністю окремих дисциплін. Воно вивчає взаємодію різних елементів, які визначають розвиток науки як історично змінюваної цілості, або системи [2]. Комплексність наукознавства виражається у використанні різних методів і досягнень всього різноманіття наук для розробки специфічних проблем, які не вирішуються жодною із окремих наук.

Наукознавство, як система знань, узагальнює світовий досвід розвитку наукової діяльності, активно впливає на інтеграцію вітчизняної науки з науковими системами інших країн, оскільки сучасна наука характеризується цілісним і різностороннім підходом вивчення об'єктів [2].

Якщо говорити про динаміку розвитку наукознавства та історії науки, то очевидна її прямий зв'язок з розвитком науки, технологій та інновацій. З різних об'єктивних і суб'єктивних причин становлення науки в Україні з її фундаментальними напрямками - фізикою, математикою, хімією, біологією - почалося із запізненням більш ніж на два століття в порівнянні з Європою. Причому це було пов'язано виключно з формуванням вищої школи, яка стала першим джерелом наукової творчості в Україні. Хоча таких джерел було не так багато за тодішніми європейськими мірками, але вони за історично короткий час забезпечили значний ривок у розвитку наукових досліджень в Україні і важливий внесок країни в світову скарбницю знань [2].

Аналізуючи майбутнє науки України у історико-науковому, а не у футурологічному ключі, потрібно перш за все звернути більш пильну увагу на

нові тенденції в її розвитку. Виділяють одинадцять ключових тенденцій в розвитку світової та вітчизняної науки. При цьому слід підкреслити, що значна їх частина має загальносвітовий характер, але проявляється по-різному на національному рівні. До загальносвітових можна віднести наступні тенденції [3]:

1. Посилення впливу глобальної конкуренції за інтелектуальний (науковий) ресурс на розвиток національних та наднаціональних наукових систем;

2. Посилення впливу фактора економічного і наукового нерівності країн і людей на розвиток і ефективність національних наукових систем;

3. Інтернаціоналізація наукової діяльності та згладжування особливостей, властивих національним наукам.

4. Зближення історичних ретроспектив в соціальному баченні світової і національної науки;

5. Прагматизації соціального іміджу науки і професії вченого.

6. Прагматизації відносин влади з наукою, посилення бюрократичних спроб до обмеження академічної свободи.

7. Випереджаючий розвиток неформальних форм організації наукової діяльності.

8. Зміна соціально-психологічного образу вченого: зниження значення колективістських почав у науковому процесі і посилення індивідуалістичних мотивів вченого до заняття науковою діяльністю, ослаблення культу служіння суспільству, що переважали в минулому в моральному світогляді вченого.

9. Інтернетизація процесу наукової діяльності та зростання можливостей оперативного доступу дослідників до наукових знань на глобальному рівні.

10. Депровінціалізація науки і прискорене переміщення наукових центрів на світовому та регіональному просторі.

Отже без сумніву, чим кращий розвиток науки в країні - тим вищий її рівень. Чим більше розвинена наука - тим вищий інтелектуальний рівень та освіченість громадян. Саме наука має стояти в основі сфери освіти.

Література:

1. Основи методології та організації наукових досліджень: навч. посібник / за ред. А. Є. Конверського. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – С. 5–105
2. Романчиков В. І. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник [Електронний ресурс] / В. І. Романчиков – К.: Центр учбової літератури, 2007 – Режим доступу: http://dmeti.dp.ua/file/kdoczn_10892.pdf
3. Стеченко Д. М. Методологія наукових досліджень: підручник / Д.М. Стеченко, О. С. Чмир. – К.: Знання, 2007. – 317 с.

***Abstract.** The essence and history of development of science and science are considered and analyzed. The world experience of scientific activity development and world tendencies of science development are studied.*

***Key words:** science, science, development, tendencies, scientific researches*

ВПЛИВ ПРЕСИ НА ФОРМУВАННЯ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ ОСТАННЬОЇ ТРЕТИНИ ХІХ СТОЛІТТЯ

*Т.В. БЕРЕЗОВСЬКА,
канд. істр. наук, доцент кафедри українознавства,
Миколаївський національний аграрний університет,
м.Миколаїв, Україна*

***Анотація.** Досліджується роль і значення преси в процесі формування громадської думки, поглиблення російсько-німецьких економічних і політичних протиріч в останній третині ХІХ століття.*

***Ключові слова:** ідеологія, дипломатія, газети, війна, дипломатія, політика.*

Роль преси у формуванні громадської думки завжди була вирішальною і використовувалася політиками для досягнення власної мети, як правило, пов'язаної з агресивними діями уряду в тому чи іншому напрямку. Це віками випробуваний засіб впливу на людську свідомість. Сьогодні його замінив телевізор, в останній третині ХІХ ст.. основними засобами інформації виступали столичні газети і журнали. Провінційна преса лише передруковувала їхні передовиці.

І хоча в діяльності преси, на перший погляд, лежить збирання й поширення з певною метою відповідної інформації. Проте поряд із комунікативними функціями дедалі виразнішими стають функції політичні: від невинного бажання обмінятися якимись новинами до свідомого прагнення